

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 16ης Σεπτεμβρίου 1999 *

Στην υπόθεση C-435/97,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Verwaltungsgericht, Autonome Sektion für die Provinz Bozen (Ιταλία), προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

World Wildlife Fund (WWF) κ.λπ.

και

Autonome Provinz Bozen κ.λπ.,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1985, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον (ΕΕ L 175, σ. 40),

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. J. G. Karpeyn, πρόεδρο τμήματος, J. L. Murray και H. Ragnemalm (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Mischo

γραμματέας: L. Hewlett, υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- η World Wildlife Fund (WWF) κ.λπ., εκπροσωπούμενη από τον W. Wielander, δικηγόρο Bozen,
- η Autonome Provinz Bozen, εκπροσωπούμενη από τους H. Heiss και R. von Guggenberg, δικηγόρους Bozen,
- η Südtiroler Transportstrukturen AG, εκπροσωπούμενη από τον C. Baur, δικηγόρο Bozen, και τον S. Weber, δικηγόρο Βιέννης,
- η Airport Bolzano — Bozen AG, εκπροσωπούμενη από τον P. Platter, δικηγόρο Bozen,
- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον καθηγητή U. Leanza, προϊστάμενο της υπηρεσίας διπλωματικών διαφορών του Υπουργείου Εξωτερικών, επικουρούμενο από τον P. G. Ferri, avvocato dello Stato,
- η Κυβέρνηση των Κάτω Χωρών, εκπροσωπούμενη από τον M. A. Fierstra, βοηθό νομικό σύμβουλο στο Υπουργείο Εξωτερικών,

- η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον J. E. Collins, Assistant Treasury Solicitor, επικουρούμενο από τον D. Wyatt, QC,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον G. zur Hausen, νομικό σύμβουλο,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της World Wildlife Fund (WWF) κ.λπ., της Autonome Provinz Bozen, της Südtiroler Transportstrukturen AG, της Airport Bolzano — Bozen AG, της Ιταλικής Κυβερνήσεως, της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου και της Επιτροπής, κατά τη συνεδρίαση της 18ης Μαρτίου 1999,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 29ης Απριλίου 1999,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 3ης Δεκεμβρίου 1997, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 24 Δεκεμβρίου 1997, το Verwaltungsgericht, Autonome Sektion für die Provinz Bozen, υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), έξι προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με την ερμηνεία της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1985, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον (ΕΕ L 175, σ. 40, στο εξής: οδηγία).

- 2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκλυψαν στο πλαίσιο προσφυγής ακυρώσεως που άσκησαν οι προσφεύγουσες της κύριας δίκης, δηλαδή φυσικά πρόσωπα που εμφανίζονται ως γείτονες του αεροδρομίου του Bolzano-St Jacob και δύο ενώσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, κατά, αφενός, της υπ' αριθ. 1230 αποφάσεως, της 27ης Μαρτίου 1997, της κυβερνήσεως της αυτόνομης επαρχίας του Bolzano και, αφετέρου, του εγγράφου του Landeshaupmann (διοικητού της επαρχίας), της 11ης Απριλίου 1997, περί εγκρίσεως σχεδίου μετασκευής του εν λόγω αεροδρομίου.
- 3 Από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι το σχέδιο αυτό έχει ως σκοπό να μετατρέψει ένα αεροδρόμιο που χρησιμοποιείται από τα έτη 1925/1926 για στρατιωτικούς σκοπούς, για την αθλητική αεροπλοΐα και που χρησιμοποιήθηκε, επίσης, για ορισμένη χρονική περίοδο και σε περιορισμένο βαθμό, για σκοπούς της πολιτικής αεροπορίας, σε αεροδρόμιο δυνάμενο να αποτελέσει αντικείμενο εμπορικής εκμεταλλεύσεως, δηλαδή, για την πραγματοποίηση κανονικών πτήσεων, καθώς και ναυλωμένων πτήσεων (πτήσεων charters) και πτήσεων cargo.
- 4 Οι προβλεπόμενες εργασίες και κατασκευές είναι ουσιαστικά οι επόμενες: ανακαίνιση του υφισταμένου διαδρόμου, κατασκευή των εισόδων για τα οχήματα και θέσεις σταθμεύσεως, κατασκευή πύργου ελέγχου με τις τεχνικές εγκαταστάσεις για την ασφάλεια των πτήσεων, κατασκευή κτιρίου εκτελωνισμού και αποθήκης, κατασκευή των αναγκαίων συνδέσεων και παροχετεύσεων κ.λπ., καθώς και επέκταση του διαδρόμου από τα 1 040 μέτρα στα 1 400 μέτρα. Δεν αμφισβητείται ότι, κατά την ημερομηνία εκδόσεως της διατάξεως περί παραπομπής, οι τελευταίες αυτές εργασίες δεν είχαν ακόμη εγκριθεί για τον λόγο ότι το σχέδιο κατασκευής έπρεπε προηγουμένως να τροποποιηθεί.
- 5 Η μετασκευή αυτή του αερολιμένα του Bolzano προβλεπόταν στο πρόγραμμα περιφερειακής αναπτύξεως και χωροταξίας το οποίο εγκρίθηκε με τον υπ' αριθ. 3 νόμο της αυτόνομης επαρχίας του Bolzano, της 18ης Ιανουαρίου 1995 (στο εξής: νόμος 3/95), που απαιτούσε, ιδίως, την εκπόνηση μελέτης των επιπτώσεων στο περιβάλλον. Η μελέτη αυτή, ανατεθείσα από τον κύριο του έργου, την εταιρία Südtiroler Transportstrukturen AG, σε ομάδα εμπειρογνομόνων, εκπονήθηκε τον Ιούνιο του 1996. Επιπλέον, η ομάδα εμπειρογνομόνων διαβουλευθήκε με διαφόρους φορείς, μεταξύ των οποίων η αρμόδια για το περιβάλλον υπηρεσία, ενημέρωσε τις ενδιαφερόμενες κοινότητες και ζήτησε γνώμες.

6 Ειδικότερα, με την ευκαιρία μιας από αυτές τις ζητηθείσες γνώμες, το σχέδιο εξετάστηκε από την Amtsdirektorenkonferenz (συνέλευση των διευθυντών της διοικήσεως της επαρχίας), η οποία διατύπωσε γνώμη σύμφωνα με τη διαδικασία που το εθνικό δικαστήριο χαρακτηρίζει ως «απλουστευμένη εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον», που προβλέπουν τα άρθρα 11 έως 13 του υπ' αριθ. 27 νόμου της αυτόνομης επαρχίας του Bolzano, της 7ης Ιουλίου 1992, περί θεσπίσεως διαδικασίας εκτιμήσεως των επιπτώσεων στο περιβάλλον, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης (B.V. Suppl. Ord 28 Ιουλίου 1992, αριθ. 31, στο εξής: νόμος 27/92). Πάντως, δεν αμφισβητείται ότι η διαδικασία σύμφωνα με την οποία εκδόθηκαν οι προσβαλλόμενες πράξεις, με εξαίρεση την επέκταση του διαδρόμου που δεν είχε ακόμη εγκριθεί, δεν ήταν εκείνη που προβλέπει η οδηγία.

Κανονιστικό πλαίσιο

Η οδηγία

7 Η οδηγία αφορά, σύμφωνα με το άρθρο της 1, παράγραφος 1, την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων που μπορούν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

8 Κατά την παράγραφο 2 του ιδίου άρθρου, νοείται ως «σχέδιο:

- η υλοποίηση κατασκευαστικών εργασιών ή άλλων εγκαταστάσεων ή έργων,
- άλλες επεμβάσεις στο φυσικό περιβάλλον ή το τοπίο, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι επεμβάσεις που αφορούν τη εκμετάλλευση των πόρων του εδάφους».

- 9 Το άρθρο 1, παράγραφοι 4 και 5, της οδηγίας ορίζουν αντιστοίχως ότι η τελευταία «δεν αφορά τα σχέδια που εξυπηρετούν σκοπούς εθνικής άμυνας» και ότι «δεν εφαρμόζεται στα σχέδια που εγκρίνονται καταλεπτώς με ειδική εθνική νομοθετική πράξη, καθότι οι στόχοι που επιδιώκονται με την παρούσα οδηγία, συμπεριλαμβανομένης και της επιδιωκόμενης παροχής πληροφοριών, επιτυγχάνονται μέσω της νομοθετικής διαδικασίας».
- 10 Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας, «Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τις απαραίτητες διατάξεις ώστε τα σχέδια που, ιδίως, λόγω της φύσης, του μεγέθους ή της θέσης τους, μπορούν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, να υποβάλλονται σε εκτίμηση όσον αφορά τις επιπτώσεις τους πριν δοθεί η άδεια. Αυτά τα σχέδια καθορίζονται στο άρθρο 4».
- 11 Η τελευταία αυτή διάταξη διακρίνει δύο είδη σχεδίων.
- 12 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, απαιτεί τα σχέδια των κατηγοριών που αναφέρονται στο παράρτημα I της οδηγίας, με την επιφύλαξη του άρθρου 2, παράγραφος 3, να υποβάλλονται σε εκτίμηση σύμφωνα με τα άρθρα 5 έως 10. Μεταξύ των σχεδίων που εμπίπτουν στο άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας, το παράρτημα I, σημείο 7, αναφέρει την «Κατασκευή (...) αερολμένων, των οποίων οι διάδρομοι απογείωσης και προσγείωσης έχουν μήκος 2 100 μέτρα και πλέον».
- 13 Όσον αφορά τα άλλα είδη σχεδίων, το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας προβλέπει:

«Τα σχέδια τα οποία υπάγονται στις κατηγορίες που απαριθμούνται στο παράρτημα II υποβάλλονται σε εκτίμηση, σύμφωνα με τα άρθρα 5 έως 10, όταν τα κράτη μέλη κρίνουν ότι το απαιτούν τα χαρακτηριστικά τους.

Προς τον σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη μπορούν ιδίως να συγκεκριμενοποιούν ορισμένους τύπους σχεδίων προς εκτίμηση ή να καθορίζουν τα κριτήρια ή/και τα κτώφλια που πρέπει να επιλεγούν προκειμένου να μπορεί να καθοριστεί ποια από τα σχέδια που υπάγονται στις κατηγορίες που απαριθμούνται στο παράρτημα II πρέπει να υποβληθούν σε εκτίμηση σύμφωνα με τα άρθρα 5 έως 10».

- 14 Ως προς τα σχέδια που εμπίπτουν στο άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας, το παράρτημα II, σημείο 10, στοιχείο δ', της τελευταίας αναφέρει την «Κατασκευή (...) αεροδρομίων (σχέδια που δεν περιλαμβάνονται στο παράρτημα I)» και το σημείο 12 του ίδιου παραρτήματος αναφέρει την τροποποίηση των σχεδίων του παραρτήματος I.

- 15 Τα άρθρα 5 έως 9 της οδηγίας, στα οποία αναφέρεται το άρθρο 4, προβλέπουν ουσιαστικά τα εξής: το άρθρο 5 διευκρινίζει τις ελάχιστες πληροφορίες που πρέπει να παρέχει ο κύριος του έργου, το άρθρο 6 θεσπίζει, ιδίως, την υποχρέωση του κυρίου του έργου να ενημερώνει τις αρχές και το κοινό, το άρθρο 8 αναφέρει την υποχρέωση των αρμοδίων αρχών να λαμβάνουν υπόψη τις πληροφορίες που συγκεντρώνονται στο πλαίσιο της διαδικασίας εκτιμώσεως και το άρθρο 9 θεσπίζει την υποχρέωση των αρμοδίων αρχών να ενημερώνουν το κοινό για την απόφαση που ελήφθη και τους όρους που ενδεχομένως συνοδεύουν την απόφαση.

Ο υπ' αριθ. 27/92 νόμος

- 16 Ο υπ' αριθ. 27/92 νόμος περιλαμβάνει δύο παραρτήματα, το παράρτημα I και το παράρτημα II, τα οποία απαριθμούν διάφορα σχέδια και καθορίζουν, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του νόμου, τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες τα σχέδια αυτά υπόκεινται στη διαδικασία εκτιμώσεως των επιπτώσεων στο περιβάλλον.

- 17 Ως προς τα αεροδρόμια, ο υπ' αριθ. 27/92 νόμος, παράρτημα II, σημείο 11, στοιχείο ε, υποβάλλει σ' αυτή τη διαδικασία εκτιμώσεως όλα τα σχέδια που αφορούν μια νέα κατασκευή αεροδρομίων.

- 18 Αντιθέτως, η επέκταση ή η μετασκευή των υφισταμένων αερολιμένων εμπίπτει, όπως οποιοδήποτε άλλο σχέδιο επέκτασής ή μετασκευής, στο άρθρο 2, παράγραφος 2, του υπ' αριθ. 27/92 νόμου, το οποίο απαιτεί εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον είτε για τα σχέδια που υπερβαίνουν κατά το 20 % τα αναφερόμενα στο παράρτημα II κατώτατα όρια, είτε για τα σχέδια για τα οποία το παράρτημα I του εν λόγω νόμου προβλέπει μια τέτοια εκτίμηση.
- 19 Όσον αφορά τα σχέδια αερολιμένων, το παράρτημα II του υπ' αριθ. 27/92 νόμου δεν προβλέπει κατώτατο όριο, ενώ, σύμφωνα με το παράρτημα I του ιδίου νόμου, εκτίμηση απαιτείται μόνο για τα σχέδια αερολιμένων των οποίων ο διάδρομος απογείωσης και προσγείωσης έχει μήκος 2 100 μέτρα και άνω.

Η ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου διαφορά

- 20 Οι προσφεύγουσες της κύριας δίκης αμφισβήτησαν ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου τη νομιμότητα των προσβαλλομένων πράξεων, ισχυριζόμενες ότι η διαδικασία που ακολουθήθηκε για την έγκριση του σχεδίου δεν ήταν σύμφωνη προς τις απαιτήσεις της οδηγίας. Κατ' αυτές, δεδομένου ότι το σχέδιο μπορούσε να έχει, λόγω της φύσεως, του μεγέθους και της θέσεώς του, σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, εμπίπτει στο άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας και έπρεπε να υποβληθεί στη διαδικασία εκτιμήσεως σύμφωνα με τις συνδυασμένες διατάξεις του άρθρου 4, παράγραφος 2, και του παραρτήματος II της οδηγίας και όχι σε απλή «μελέτη των επιπτώσεων στο περιβάλλον» συνοδευόμενη από εξέταση του σχεδίου εκ μέρους της Amtsdirektorenkonferenz, οι οποίες δεν ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της οδηγίας.
- 21 Αντιθέτως, κατά τις καθών της κύριας δίκης, η οδηγία δεν έχει εφαρμογή στο επίδικο σχέδιο για τρεις ουσιαστικούς λόγους.
- 22 Πρώτον, πρόκειται μόνο για ένα μειωμένης εκτάσεως σχέδιο βελτιώσεως αεροδρομίου το οποίο δεν θα έχει σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, διότι αποσκοπεί

στη βελτίωση της εναέριας κυκλοφορίας και στην εξάλειψη της ζημίας του περιβάλλοντος που προκαλεί η τελευταία· επιπλέον, η επέκταση του διαδρόμου προσγειώσεως, από 1 040 σε 1 400 μέτρα, ακόμη δεν εγκρίθηκε.

- 23 Δεύτερον, το σχέδιο δεν υποβλήθηκε σε εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της οδηγίας, διότι από τις συνδυασμένες διατάξεις του υπ' αριθ. 27/92 νόμου προκύπτει ότι ανήκει στα σχέδια που περιλαμβάνονται στο παράρτημα II της οδηγίας, τα οποία, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 2, αυτής, υποβάλλονται στη διαδικασία εκτιμήσεως των άρθρων 5 έως 10 οσάκις τα κράτη μέλη θεωρούν ότι τα χαρακτηριστικά τους το απαιτούν· επομένως, ο υπ' αριθ. 27/92 νόμος, ο οποίος εκδόθηκε εντός των ορίων του περιθωρίου εκτιμήσεως που αναγνωρίζεται στα κράτη μέλη από το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας, είναι σύμφωνος προς την τελευταία αυτή διάταξη.
- 24 Τέλος, δεδομένου ότι το επίδικο σχέδιο, αφενός, προορίζεται τόσο για πολιτικούς όσο και για στρατιωτικούς σκοπούς και, αφετέρου, προβλέπεται από τον υπ' αριθ. 3/95 νόμο με τον οποίο εγκρίθηκε το πρόγραμμα αναπτύξεως και χωροταξίας, έχουν εφαρμογή οι εξαιρέσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1, παράγραφοι 4 και 5, της οδηγίας, αντιστοίχως.
- 25 Οι προσφεύγουσες της κύριας δίκης αμφισβήτησαν την επιχειρηματολογία αυτή υποστηρίζοντας ότι, επιτρέποντας στις εθνικές αρχές να μην υποβάλουν σε εκτίμηση των επιπτώσεων ένα σχέδιο που μπορεί να έχει σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, ο υπ' αριθ. 27/92 νόμος δεν είναι σύμφωνος προς την οδηγία και πρέπει να ακυρωθεί για να εφαρμοστούν οι σχετικές διατάξεις αυτής.
- 26 Με τη διάταξη περί παραπομπής, το εθνικό δικαστήριο, εκτιμώντας ότι το επίδικο σχέδιο, καθόσον αφορά αεροδρόμιο με διάδρομο προσγειώσεως κάτω των 2 100 μέτρων, συγκαταλέγεται στα αναφερόμενα στο παράρτημα II της οδηγίας σχέδια και

εμπίπτει στο άρθρο 4, παράγραφος 2 αυτής, έκρινε ότι ο υπ' αριθ. 27/92 νόμος, με το άρθρο του 2, παράγραφος 2, δεν υποβάλλει τις επεκτάσεις και μετασκευές αερολιμένων, των οποίων ο διάδρομος προσγειώσεως είναι κάτω των 2 100 μέτρων, σε εκτίμηση των επιπτώσεών τους στο περιβάλλον, καθόσον δεν καθορίζεται κανένα κατώτατο όριο για τα σχετικά με τους αερολιμένες σχέδια. Εντούτοις, κατά το αιτούν δικαστήριο, το επίδικο σχέδιο, λόγω της φύσεώς του, του μεγέθους του, ακόμη δε πιθανώς και λόγω της θέσεώς του σε μια κοιλάδα που γειτνιάζει άμεσα με βιομηχανική και κατοικημένη περιοχή, θα μπορούσε να έχει σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

- 27 Το Verwaltungsgericht, Autonome Sektion für die Provinz Bozen, εν όψει των πραγματικών περιστατικών που διαπίστωσε και των εκτιμήσεων που έκανε, της επιχειρηματολογίας των διαδίκων, καθώς και της οικείας κοινοτικής και εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως, επειδή είχε αμφιβολίες ως προς την ερμηνεία της οδηγίας, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

« 1) Έχει το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ την έννοια ότι

α) ορισμένες κατηγορίες των αναφερομένων στο παράρτημα II σχεδίων μπορούν εκ των προτέρων, κατά τη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών, να απαλλάσσονται συνολικώς της υποχρεωτικής υποβολής σε εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον,

ή

β) περιορίζεται το περιθώριο εκτιμήσεως των κρατών μελών από την καθοριζόμενη στο άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας υποχρέωση να υποβάλλουν οπωσδήποτε σε εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον τα σχέδια που,

ιδίως, λόγω της φύσεως, του μεγέθους ή της θέσεώς τους, μπορούν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον;

- γ) Επιτρέπει το άρθρο 4, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας στα κράτη μέλη να καθορίζουν κατά τέτοιο τρόπο (ή να μη καθορίζουν) τύπους σχεδίων ή κριτήρια και/ή κατώφλια, ώστε η μετασκευή ενός αεροδρομίου με διάδρομο προσγειώσεως και απογειώσεως μήκους κάτω των 2 100 μέτρων να απαλλάσσεται εκ των προτέρων της υποβολής σε εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον, παρόλον ότι έχει ουσιώδη σημασία για το περιβάλλον, ή υπάρχει υπέρβαση, με τον τρόπο αυτό, του περιθωρίου εκτιμήσεως του κράτους μέλους, το οποίο αυτό διαθέτει σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας (σε περίπτωση που δοθεί καταφατική απάντηση στο σημείο β');;
- 2) Έχει το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας, σε συνδυασμό με το άρθρο 2, παράγραφος 1, την έννοια ότι η υποχρέωση για εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον ισχύει (ή δεν ισχύει) επίσης για τις επεκτάσεις και μετασκευές των σχεδίων του παραρτήματος II, όταν μπορούν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, ή επιτρέπουν τα άρθρα 4, παράγραφος 2, και 2, παράγραφος 1, της οδηγίας να απαλλάσσονται εκ των προτέρων, ρητώς ή σιωπηρώς (για παράδειγμα με μια ρύθμιση που δεν έχει εφαρμογή ως προς τα αεροδρόμια), από την υποβολή σε εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον τα σχέδια μετασκευής που έχουν σημασία για το περιβάλλον;
- 3) Κατά πόσον επιτρέπει το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας, επίσης σε συνδυασμό με το άρθρο 2, παράγραφος 2, στα κράτη μέλη να θεσπίζουν εναλλακτικές (προς την τακτική εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον)

διαδικασίες εκτιμήσεως (ή να κάνουν χρήση αυτών), στην περίπτωση δε καταφατικής απαντήσεως στο ερώτημα αυτό:

α) ποιες ουσιώδεις προϋποθέσεις ή ελάχιστες προϋποθέσεις πρέπει να πληροί η εκτίμηση αυτή προκειμένου να ανταποκρίνεται στους σκοπούς της οδηγίας και, ειδικότερα,

β) αποτελεί η συμμετοχή του Δημοσίου, κατά την έννοια του άρθρου 6 της οδηγίας, ουσιώδη προϋπόθεση μιας εκτιμήσεως των επιπτώσεων στο περιβάλλον;

4) Έχει το άρθρο 1, παράγραφος 5, της οδηγίας 85/337 την έννοια ότι εμπίπτουν σ' αυτό επίσης σχέδια τα οποία προβλέπονται μεν από προγραμματική νομοθετική διάταξη αλλά εγκρίνονται στο πλαίσιο χωριστής διοικητικής διαδικασίας;

Ποιες ελάχιστες προϋποθέσεις, από απόψεως εκτιμήσεως των επιπτώσεων στο περιβάλλον, πρέπει να έχει η “νομοθετική διαδικασία” για να επιτυγχάνονται “οι στόχοι που επιδιώκονται με την παρούσα οδηγία, συμπεριλαμβανομένης της επιδιωκουμένης παροχής πληροφοριών”;

5) Πρέπει να αποκλείεται από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 4, η περίπτωση αεροδρομίου το οποίο χρησιμοποιείται τόσο ως πολιτικό όσο και ως στρατιωτικό αεροδρόμιο;

Έχει εφαρμογή το κριτήριο της κύριας χρήσεως ή αρκεί για τον αποκλεισμό το γεγονός ότι το αεροδρόμιο χρησιμοποιείται επίσης για στρατιωτικούς σκοπούς;

- 6) Στην περίπτωση μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο κατά τρόπο μη σύμφωνο προς την οδηγία, έχει το άρθρο 4, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας άμεσο οριζόντιο αποτέλεσμα (self executing), υπό την έννοια ότι οι αρχές των κρατών μελών υποχρεούνται να υποβάλουν (ή να μην υποβάλουν) τα συγκεκριμένα σχέδια σε εκτίμηση των επιπτώσεών τους στο περιβάλλον;»

Προκαταρκτικά

- 28 Στις ενώπιον του Δικαστηρίου παρατηρήσεις τους, οι προσφεύγουσες της κύριας δίκης ανέφεραν ότι το αιτούν δικαστήριο, με άλλη διάταξη εκδοθείσα κατόπιν της αιτήσεώς τους για τη λήψη προσωρινών μέτρων, κατά τον τεματισμό της παρεπομένης αυτής διαδικασίας, ανέστειλε το επίδικο σχέδιο, για τον λόγο ότι δεν υπήρξε εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον· επειδή η τελευταία αυτή διάταξη αποτέλεσε αντικείμενο προσφυγής που άσκησαν οι καθών της κύριας δίκης, το Consiglio di Stato την ακύρωσε με την απόφασή του 1411/97, της 29ης Αυγούστου 1997, οπότε έκτοτε συνεχίσθηκαν οι εργασίες της επίδικης κατασκευής. Συναφώς, οι προσφεύγουσες της κύριας δίκης ζητούν από το Δικαστήριο να αποφανθεί, αφενός, επί του ερωτήματος αν η αναστολή της εκτελέσεως του αμφισβητουμένου μέτρου, την οποία το αιτούν δικαστήριο, κατ' αυτές, εγκύρως αποφάσισε εν προκειμένω, έπρεπε να επικυρωθεί από το Consiglio di Stato και, αφετέρου, αν το Δικαστήριο κρίνει ότι είναι αναγκαία η εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον, να αποφανθεί επί των πρακτικών συνεπειών της συναφούς αποφάσεώς του.
- 29 Ως προς τα ερωτήματα αυτά, αρκεί η διαπίστωση ότι το εθνικό δικαστήριο δεν υπέβαλε κανένα σχετικό ερώτημα και ότι, συνεπώς, δεν συντρέχει λόγος να εξετασθούν (βλ. τις αποφάσεις της 15ης Ιουνίου 1972, 5/72, Grassi, Rec. 1972, σ. 443, σκέψη 4, και της 11ης Οκτωβρίου 1990, C-196/89, Nespoli και Crippa, Συλλογή 1990, σ. I-3647, σκέψη 23).

- 30 Μία από τις καθόν της κύριας δίκης, η εταιρία Airport Bolzano — Bozen AG, αμφισβητεί ορισμένα πραγματικά περιστατικά που διαπιστώθηκαν με τη διάταξη περί παραπομπής από το εθνικό δικαστήριο. Αμφισβητεί επίσης, επικαλούμενη τις διατάξεις του εθνικού δικαίου, ότι το εθνικό δικαστήριο είναι αρμόδιο να εξετάσει την ουσία της υποθέσεως, για τον λόγο ότι οι αρμοδιότητες του δικαστηρίου αυτού καταλαμβάνουν μόνο νομικά ζητήματα.
- 31 Ως προς την αμφισβήτηση ορισμένων πραγματικών περιστατικών εκ μέρους της εταιρίας Airport Bolzano — Bozen AG, πρέπει να υπομνησθεί ότι, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης, το οποίο στηρίζεται σε σαφή διάκριση των καθηκόντων μεταξύ εθνικών δικαστηρίων και Δικαστηρίου, το τελευταίο είναι αποκλειστικά αρμόδιο να αποφαινεται επί της ερμηνείας ή του κύρους κοινοτικού νομοθετήματος, βάσει πραγματικών περιστατικών που του επισημαίνονται από το εθνικό δικαστήριο (βλ., ιδίως, τις αποφάσεις της 2ας Ιουνίου 1994, C-30/93, AC-ATEL Electronics Vertriebs, Συλλογή 1994, σ. I-2305, σκέψη 16, και της 1ης Δεκεμβρίου 1998, C-326/96, Levez, Συλλογή 1998, σ. I-7835, σκέψη 25).
- 32 Στο πλαίσιο αυτό, δεν εναπόκειται στο Δικαστήριο αλλά στο εθνικό δικαστήριο να διαπιστώσει τα πραγματικά περιστατικά που προκάλεσαν τη διαφορά και να συναγάγει εξ αυτών τα αναγκαία συμπεράσματα για την απόφαση που καλείται να εκδώσει (αποφάσεις της 29ης Απριλίου 1982, 17/81, Pabst & Richarz, Συλλογή 1982, σ. 1331, σκέψη 12· AC-ATEL Electronics Vertriebs, προπαρατεθείσα, σκέψη 17, και Levez, προπαρατεθείσα, σκέψη 26).
- 33 Ως προς την αμφισβήτηση της αρμοδιότητας του εθνικού δικαστηρίου βάσει του εθνικού δικαίου, πρέπει να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο, ενόψει της κατανομής των αρμοδιοτήτων μεταξύ αυτού και των εθνικών δικαστηρίων, δεν έχει την εξουσία να εξετάζει αν η απόφαση με την οποία του υποβάλλονται προδικαστικά ερωτήματα εκδόθηκε σύμφωνα με τους κανόνες περί οργάνισμού των δικαστηρίων και της δικονομίας του εθνικού δικαίου (βλ. απόφαση της 3ης Μαρτίου 1994, C-332/92, C-333/92 και C-335/92, Eurico Italia κ.λπ., Συλλογή 1994, σ. I-711, σκέψη 13).

Επί του πρώτου και του δευτέρου ερωτήματος

- 34 Με το πρώτο και το δεύτερο ερώτημα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν μαζί, το εθνικό δικαστήριο εγείρει κατ' ουσίαν δύο ζητήματα.
- 35 Το πρώτο είναι αν τα άρθρα 4, παράγραφος 2, και 2, παράγραφος 1, της οδηγίας έχουν την έννοια ότι απονέμουν σε κράτος μέλος την εξουσία να αποκλείει εκ των προτέρων και καθ' ολοκληρίαν από τη διαδικασία εκτιμήσεως των επιπτώσεων στο περιβάλλον που θεσμοθετήθηκε με την οδηγία ορισμένες κατηγορίες σχεδίων που εμπίπτουν στο παράρτημα II της τελευταίας, συμπεριλαμβανομένων των τροποποιήσεών τους, όπως το σχέδιο περί μετασκευής αεροδρομίου του οποίου ο διάδρομος απογειώσεως και προσγειώσεως είναι κάτω των 2 100 μέτρων, ακόμη και αν αυτό έχει σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.
- 36 Συναφώς, πρέπει να υπομνηστεί ότι, βεβαίως, το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας αναγνωρίζει στα κράτη μέλη ένα περιθώριο εκτιμήσεως για τον καθορισμό ορισμένων ειδών σχεδίων που πρέπει να υποβάλλονται σε εκτίμηση ή για τον καθορισμό των ενδεδειγμένων κριτηρίων και/ή κατωτάτων ορίων. Όμως αυτό το περιθώριο εκτιμήσεως οριοθετείται από την υποχρέωση που προβλέπεται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, και η οποία επιβάλλει στα κράτη μέλη να υποβάλλουν σε εκτίμηση των επιπτώσεων εκείνα τα σχέδια τα οποία, ιδίως λόγω της φύσεως, του μεγέθους ή της θέσεώς τους, μπορούν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον (βλ. αποφάσεις της 24ης Οκτωβρίου 1996, C-72/95, Kraaijeveld κ.λπ., Συλλογή 1996, σ. I-5403, σκέψη 50, και της 22ας Οκτωβρίου 1998, C-301/95, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 1998, σ. I-6135, σκέψη 45).
- 37 Συνεπώς, αποφαινόμενο ως προς τη νομοθεσία κράτους μέλους σύμφωνα με την οποία ορισμένες κατηγορίες των απαριθμούμενων στο παράρτημα II της οδηγίας σχεδίων, συνολικώς, αποκλείονται από την υποχρέωση εκτιμήσεως των επιπτώσεων, το Δικαστήριο έκρινε, με την απόφαση της 2ας Μαΐου 1996, C-133/94, Επιτροπή κατά Βελγίου (Συλλογή 1996, σ. I-2323, σκέψη 42), ότι τα κριτήρια και/ή τα κατώτατα όρια τα οποία αναφέρει το άρθρο 4, παράγραφος 2, έχουν ως σκοπό τη διευκόλυνση της εκτιμήσεως των συγκεκριμένων χαρακτηριστικών ενός σχεδίου, προκειμένου να προσδιορισθεί εάν πρέπει υποχρεωτικώς να υποβληθεί αυτό σε αξιολόγηση, και όχι την εκ προοιμίου εξαίρεση από την υποχρέωση αυτή, συνολικώς, ορισμένων κατηγοριών σχεδίων του παραρτήματος II, των οποίων η εκτέλεση μελετάται εντός ενός κράτους μέλους.

- 38 Το Δικαστήριο διευκρίνισε επίσης με την προπαρατεθείσα απόφαση Kraaijeveld κ.λπ., σκέψη 53, ότι ένα κράτος μέλος το οποίο καθορίζει τα κριτήρια και/ή τα κατώτατα όρια σε τέτοιο επίπεδο ώστε, στην πράξη, το σύνολο των σχεδίων προχωμάτων να εξαιρείται εκ προοιμίου από την υποχρέωση εκτιμήσεως των επιπτώσεων υπερβαίνει το περιθώριο εκτιμήσεως που διαθέτει δυνάμει των διατάξεων των άρθρων 2, παράγραφος 1, και 4, παράγραφος 2, της οδηγίας, εκτός εάν το σύνολο των εξαιρουμένων σχεδίων μπορεί να θεωρηθεί, βάσει συνολικής εκτιμήσεως, ότι δεν είναι ικανό να έχει σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.
- 39 Ως προς τις τροποποιήσεις τέτοιων σχεδίων, το Δικαστήριο, με την προπαρατεθείσα απόφαση Kraaijeveld κ.λπ., σκέψη 40, έκρινε ότι το γεγονός απλώς και μόνον ότι η οδηγία δεν μνημονεύει ρητώς τις τροποποιήσεις των σχεδίων που προβλέπονται στο παράρτημα II, αντίθετα προς ό,τι συμβαίνει όσον αφορά τις τροποποιήσεις των σχεδίων που περιλαμβάνονται στο παράρτημα I, δεν επιτρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι οι τροποποιήσεις αυτές δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας.
- 40 Έτσι, παρατηρώντας ότι το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας είναι εκτεταμένο και ο σκοπός της ευρύτατος, το Δικαστήριο έκρινε ότι η έννοια της «τροποποίησης σχεδίου» εμπίπτει στα προβλεπόμενα από την οδηγία, ακόμη και όσον αφορά τα σχέδια που περιλαμβάνονται στο παράρτημα II της τελευταίας, για τον λόγο ότι ο σκοπός αυτός θα θιγόταν αν ο χαρακτηρισμός ορισμένων εργασιών ή έργων ως «τροποποίηση σχεδίου» καθιστούσε δυνατή την εξαίρεση ορισμένων εργασιών ή έργων από την υποχρέωση πραγματοποίησης μελέτης των επιπτώσεών τους, ενώ οι εν λόγω εργασίες ή έργα είναι δυνατό να έχουν, λόγω της φύσεως, του μεγέθους ή της θέσεώς τους, σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Kraaijeveld κ.λπ., σκέψη 39).
- 41 Το δεύτερο ζήτημα που ήγειρε το εθνικό δικαστήριο έγκειται στο αν, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι ένα αεροδρόμιο είναι το μόνο που μπορεί να μετασκευαστεί εντός της επαρχίας όπου ευρίσκεται, τα άρθρα 4, παράγραφος 2, και 2, παράγραφος 1, της οδηγίας απονέμουν, εντούτοις, σε κράτος μέλος την εξουσία να αποκλείσει από τη διαδικασία εκτιμήσεως που θεσπίστηκε με την οδηγία, ως μη δυνάμενο να έχει σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, ένα ειδικό σχέδιο, όπως αυτό για το οποίο πρόκειται στην κύρια δίκη, είτε δυνάμει εθνικής νομοθετικής πράξεως, εν προκειμένω του υπ' αριθ. 27/92 νόμου, είτε βάσει ατομικής εξετάσεως του εν λόγω σχεδίου.

- 42 Συναφώς πρέπει να υπομνηστεί ότι το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας ορίζει ότι «(...) τα κράτη μέλη μπορούν ιδίως να συγκεκριμενοποιούν ορισμένους τύπους σχεδίων προς εκτίμηση ή να καθορίζουν τα κριτήρια ή/και τα κατώφλια που πρέπει να επιλεγούν προκειμένου να μπορεί να καθοριστεί ποια από τα σχέδια που υπάγονται στις κατηγορίες που απαριθμούνται στο παράρτημα II πρέπει να υποβληθούν σε εκτίμηση σύμφωνα με τα άρθρα 5 έως 10». Επομένως, η διάταξη αυτή αναφέρει, επομένως, ενδεικτικώς, τις μεθόδους τις οποίες τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιήσουν προκειμένου να καθορίσουν, μεταξύ των σχεδίων που περιλαμβάνονται στο παράρτημα II, ποια είναι εκείνα που πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο εκτιμήσεως κατά την έννοια της οδηγίας.
- 43 Συνεπώς, η οδηγία παρέχει στα κράτη μέλη περιθώριο εκτιμήσεως και δεν τα εμποδίζει, επομένως, να χρησιμοποιήσουν άλλες μεθόδους, προκειμένου να καθορίσουν τα σχέδια που χρήζουν εκτιμήσεως των επιπτώσεων στο περιβάλλον σύμφωνα με την οδηγία. Επομένως, η οδηγία ουδώς αποκλείει από τις μεθόδους αυτές εκείνη που συνίσταται στο να χαρακτηριστεί, βάσει ατομικής εξετάσεως κάθε οικείου σχεδίου ή δύναμει εθνικής νομοθετικής πράξεως, ένα ειδικό σχέδιο, περιλαμβανόμενο στο παράρτημα II της οδηγίας, ως μη υποκείμενο στη διαδικασία εκτιμήσεως των επιπτώσεών του στο περιβάλλον.
- 44 Εντούτοις, το γεγονός ότι το κράτος μέλος διαθέτει το υπομνησθέν στην προηγούμενη σκέψη περιθώριο εκτιμήσεως δεν αρκεί καθεαυτό για να αποκλειστεί ορισμένο σχέδιο από τη διαδικασία εκτιμήσεως κατά την έννοια της οδηγίας. Αν συνέβαινε άλλως, το περιθώριο εκτιμήσεως που αναγνωρίζεται στα κράτη μέλη από το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας θα μπορούσε να χρησιμοποιείται από τα τελευταία για να διαφύγει ένα ειδικό σχέδιο της υποχρεώσεως εκτιμήσεως ενώ, λόγω της φύσεώς του, του μεγέθους του ή της θέσεώς του, το εν λόγω σχέδιο μπορούσε να έχει σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.
- 45 Συνεπώς, όποια και αν είναι η μέθοδος που χρησιμοποίησε ένα κράτος μέλος για να καθορίσει αν ένα ειδικό σχέδιο χρήζει ή όχι εκτιμήσεως, δηλαδή ο χαρακτηρισμός ενός ειδικού σχεδίου διά της νομοθετικής οδού ή κατόπιν ατομικής εξέτασεως του σχεδίου, αυτή η μέθοδος δεν πρέπει να βλάπτει τον σκοπό της οδηγίας, ο οποίος έγκειται στο να μη διαφύγει της εκτιμήσεως κανένα σχέδιο δυνάμενο να έχει σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, κατά την έννοια της οδηγίας, εκτός εάν το

αποκλειόμενο ειδικό σχέδιο μπορεί να θεωρηθεί βάσει συνολικής εκτιμήσεως ως μη δυνάμενο να έχει σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

- 46 Πρέπει να προστεθεί, όσον αφορά τον αποκλεισμό του οικείου σχεδίου της κύριας δίκης από τη διαδικασία εκτιμήσεως δυνάμει των διατάξεων του υπ' αριθ. 27/92 νόμου, ότι, εν πάση περιπτώσει, ακόμη και αν το σχέδιο αυτό αφορά το μοναδικό αεροδρόμιο της επαρχίας που δύναται να μετασκευασθεί, σ' αυτό δε πράγματι απέβλεπε ο νομοθέτης, ο τελευταίος θα μπορούσε να απαλλάξει το εν λόγω σχέδιο από την υποχρέωση εκτιμήσεως μόνον αν ήταν σε θέση, κατά τον χρόνο εκδόσεως του υπ' αριθ. 27/92 νόμου, να εκτιμήσει ακριβώς τις συνολικές επιπτώσεις στο περιβάλλον που θα μπορούσαν να έχουν όλες οι αντιστοιχούσες στο υπό εξέταση σχέδιο εργασίες.
- 47 Ως προς τον αποκλεισμό του σχεδίου βάσει ατομικής εξετάσεως πραγματοποιηθείσας από τις αρμόδιες αρχές, από τον φάκελο προκύπτει ότι μια μελέτη των επιπτώσεων στο περιβάλλον πραγματοποιηθείσα από ομάδα εμπειρογνομόνων προηγήθηκε των προσβαλλομένων πράξεων, ότι οι οικείοι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοικήσεως ενημερώθηκαν και ότι το κοινό ενημερώθηκε από τα δελτία Τύπου. Επιπλέον, έγιναν διαβουλεύσεις με την υπηρεσία για το περιβάλλον και την Amtsdirektorenkonferenz.
- 48 Στο εθνικό δικαστήριο απόκειται να εξετάσει αν, βάσει της ατομικής εξετάσεως που πραγματοποίησαν οι αρμόδιες αρχές και που είχε ως αποτέλεσμα να αποκλεισθεί το οικείο ειδικό σχέδιο της κύριας δίκης από τη διαδικασία εκτιμήσεως που θέσπισε η οδηγία, οι τελευταίες ορθώς εκτίμησαν, σύμφωνα με την οδηγία, τον σημαντικό χαρακτήρα των επιπτώσεων του εν λόγω σχεδίου στο περιβάλλον.
- 49 Εν όψει των προεκτεθέντων, στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί ως απάντηση ότι τα άρθρα 4, παράγραφος 2, και 2, παράγραφος 1, της οδηγίας έχουν την έννοια ότι δεν απονέμουν σε κράτος μέλος την εξουσία ούτε να αποκλείει εκ των προτέρων και συνολικώς από τη διαδικασία εκτιμήσεως των επιπτώσεων στο περιβάλλον, που θέσπισε η εν λόγω οδηγία, ορισμένες κατηγορίες σχεδίων που περιλαμβάνονται στο παράρτημα II αυτής, συμπεριλαμβανομένων των τροποποιήσεών

τους, ούτε να απαλλάσσει από μια τέτοια διαδικασία ένα ειδικό σχέδιο, όπως το σχέδιο μετασκευής ενός αεροδρομίου με διάδρομο απογείωσης και προσγειώσεως κάτω των 2 100 μέτρων, είτε δυνάμει εθνικής νομοθετικής πράξεως, είτε βάσει ατομικής εξετάσεως του εν λόγω σχεδίου, εκτός εάν το σύνολο των εν λόγω κατηγοριών σχεδίων ή το ειδικό σχέδιο μπορούν να θεωρηθούν, βάσει συνολικής εκτιμήσεως, ότι δεν μπορεί να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Στο εθνικό δικαστήριο απόκειται να εξετάσει εάν, βάσει της ατομικής εξέτασεως που διεξήγαγαν οι αρμόδιες αρχές και που είχε ως αποτέλεσμα να αποκλειστεί το οικείο ειδικό σχέδιο από τη διαδικασία εκτιμήσεως που θέσπισε η οδηγία, οι τελευταίες έκριναν ορθώς, σύμφωνα με αυτήν, τον σημαντικό χαρακτήρα των επιπτώσεων του σχεδίου στο περιβάλλον.

Επί του τρίτου ερωτήματος

50 Με το τρίτο του ερώτημα, το εθνικό δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν, στην περίπτωση σχεδίου που χρήζει εκτιμήσεως σύμφωνα με την οδηγία, το άρθρο 2, παράγραφοι 1 και 2, αυτής έχει την έννοια ότι επιτρέπει σε κράτος μέλος να χρησιμοποιεί διαδικασία εκτιμήσεως άλλη από αυτήν που θέσπισε η οδηγία και αν η εναλλακτική αυτή διαδικασία, οσάκις ενσωματώνεται σε υφισταμένη εθνική διαδικασία ή διαδικασία που πρόκειται να θεσπιστεί κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας, πρέπει να τηρεί τις απαιτήσεις των άρθρων 3 και 5 έως 10 της οδηγίας αυτής, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται η συμμετοχή του κοινού όπως προβλέπει το άρθρο 6 της οδηγίας.

51 Το εθνικό δικαστήριο αναφέρει στη διάταξή του περί παραπομπής ότι έχει αμφιβολίες κατά πόσον η διαδικασία εγκρίσεως που προβλέπουν τα άρθρα 11 έως 13 του υπ' αριθ. 27/92 νόμου ενδείκνυται για την εξαντλητική εξακρίβωση των επιπτώσεων του σχεδίου στο περιβάλλον. Συναφώς, το εθνικό δικαστήριο διαπιστώνει ότι, αφενός, ούτε οι επιπτώσεις στον θόρυβο ούτε οι επιπτώσεις στην ατμόσφαιρα εξετάστηκαν, όπως απαιτεί σχετικά το άρθρο 3 της οδηγίας, και ότι, αφετέρου, το κοινό δεν συμμετέσχε στη διαδικασία αυτή, αντίθετα προς τις διατάξεις του άρθρου 6 της οδηγίας.

- 52 Το άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας ορίζει, συναφώς, ότι «Η εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον μπορεί να διεξάγεται από τα κράτη μέλη στα πλαίσια των υπαρχουσών διαδικασιών παροχής αδειών για σχέδια ή, αν δεν υπάρχει τέτοια διαδικασία, στα πλαίσια άλλων διαδικασιών ή των διαδικασιών που θα θεσπιστούν για την εκπλήρωση των στόχων της παρούσας οδηγίας». Επομένως, από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι η οδηγία δεν απαγορεύει τη δυνατότητα ενσωματώσεως της διαδικασίας εκτιμήσεως που θεσπίζει σε υφισταμένη εθνική διαδικασία ή σε διαδικασία που πρόκειται να θεσπιστεί, υπό τον όρο πάντως τηρήσεως των στόχων της οδηγίας.
- 53 Πάντως, οσάκις ένα σχέδιο χρήζει εκτιμήσεως κατά την έννοια της οδηγίας, ένα κράτος μέλος δεν μπορεί, χωρίς να βλάψει τον στόχο της τελευταίας, να χρησιμοποιήσει εναλλακτική διαδικασία, έστω και ενσωματωμένη σε υφισταμένη εθνική διαδικασία ή σε διαδικασία που πρόκειται να θεσπιστεί, για να απαλλάξει το εν λόγω σχέδιο από τους όρους που προβλέπουν οι διατάξεις των άρθρων 3 και 5 έως 10 της οδηγίας.
- 54 Επομένως, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί ως απάντηση ότι, στην περίπτωση σχεδίου που χρήζει εκτιμήσεως σύμφωνα με την οδηγία, το άρθρο 2, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας έχει την έννοια ότι επιτρέπει σε κράτος μέλος να χρησιμοποιήσει άλλη διαδικασία εκτιμήσεως από αυτήν που θεσπίζει η οδηγία, οσάκις η εναλλακτική αυτή διαδικασία ενσωματώνεται σε υφισταμένη εθνική διαδικασία ή σε διαδικασία που πρόκειται να θεσπιστεί κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας. Πάντως, μια τέτοια εναλλακτική διαδικασία πρέπει να τηρεί τις απαιτήσεις των άρθρων 3 και 5 έως 10 της οδηγίας αυτής, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται η συμμετοχή του κοινού όπως προβλέπει το άρθρο 6 της οδηγίας.

Επί του τετάρτου ερωτήματος

- 55 Με το τέταρτο ερώτημά του, το εθνικό δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν το άρθρο 1, παράγραφος 5, της οδηγίας έχει την έννοια ότι στη διάταξη αυτή εμπίπτει επίσης ένα σχέδιο, όπως αυτό για το οποίο πρόκειται στην κύρια δίκη, το οποίο, παρ' όλον ότι προβλέπεται από νομοθετική διάταξη προγραμματισμού, αποτέλεσε αντικείμενο αδείας σύμφωνα με χωριστή διοικητική διαδικασία, και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, σε ποιες απαιτήσεις πρέπει να ανταποκρίνεται μια τέτοια διάταξη

καθώς και με ποια διαδικασία θεσπίστηκε για να μπορούν οι στόχοι της εν λόγω οδηγίας, συμπεριλαμβανομένου εκείνου της παροχής πληροφοριών, να θεωρηθούν ως επιτευχθέντες.

- 56 Πρέπει συναφώς να υπομνηστεί ότι το άρθρο 1, παράγραφος 5, της οδηγίας ορίζει ότι αυτή «δεν εφαρμόζεται στα σχέδια που εγκρίνονται καταλεπτώς με ειδική εθνική νομοθετική πράξη, καθότι οι στόχοι που επιδιώκονται με την παρούσα οδηγία, συμπεριλαμβανομένης της επιδιωκόμενης παροχής πληροφοριών, επιτυγχάνονται μέσω της νομοθετικής διαδικασίας».
- 57 Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι αυτή απαλλάσσει από τη διαδικασία εκτιμήσεως τα προβλεπόμενα από την οδηγία σχέδια υπό δύο προϋποθέσεις. Η πρώτη απαιτεί το σχέδιο να εγκρίνεται καταλεπτώς με ειδική νομοθετική πράξη· σύμφωνα με τη δεύτερη, οι στόχοι της οδηγίας, συμπεριλαμβανομένου αυτού της παροχής πληροφοριών, να επιτυγχάνονται μέσω της νομοθετικής διαδικασίας.
- 58 Ως προς την πρώτη προϋπόθεση, έχει σημασία να υπομνηστεί ότι το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας δεν αφορά τις νομοθετικές πράξεις αλλά την άδεια την οποία ορίζει ως «την απόφαση της ή των αρμόδιων αρχών που δίνει το δικαίωμα στον κύριο του έργου να πραγματοποιήσει το σχέδιο». Επομένως, αν είναι νομοθετική η πράξη η οποία, αντικαθιστώντας απόφαση των αρμοδίων αρχών, δίνει το δικαίωμα στον κύριο του έργου να πραγματοποιήσει το σχέδιο, η πράξη αυτή πρέπει να είναι ειδική και να εμφανίζει τα ίδια χαρακτηριστικά με την άδεια του άρθρου 1, παράγραφος 2, της οδηγίας.
- 59 Συνεπώς, για να εμφανίζει τα ίδια χαρακτηριστικά με άδεια, όπως αυτή ορίζεται από το άρθρο 1 της οδηγίας, μια νομοθετική πράξη πρέπει να εγκρίνει το σχέδιο καταλεπτώς, δηλαδή κατά τρόπο επαρκώς ακριβή και οριστικό, ώστε αυτή να περιέχει, όπως μια άδεια, αφού ληφθούν υπόψη από τον νομοθέτη, όλα τα λυσιτελή για την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον στοιχεία του σχεδίου.

- 60 Μόνον τηρώντας τέτοιες απαιτήσεις μπορούν οι επιδιωκόμενοι από τη δεύτερη προϋπόθεση στόχοι, την οποία προβλέπει το άρθρο 1, παράγραφος 5, της οδηγίας, να επιτευχθούν μέσω της νομοθετικής διαδικασίας. Πράγματι, αν η ειδική νομοθετική πράξη που εγκρίνει και, επομένως, επιτρέπει ένα ειδικό σχέδιο δεν περιέχει τα στοιχεία του συγκεκριμένου σχεδίου που δύνανται να είναι λυσιτελή για την εκτίμηση των επιπτώσεων του στο περιβάλλον, οι στόχοι της οδηγίας θα διακυβευθούν, δεδομένου ότι ένα σχέδιο θα μπορεί να επιτραπεί χωρίς προηγούμενη εκτίμηση των επιπτώσεων του στο περιβάλλον παρ' όλον ότι μπορεί να έχει σημαντικές επιπτώσεις σ' αυτό.
- 61 Η ερμηνεία αυτή ενισχύεται από την έκτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας, σύμφωνα με την οποία η χορήγηση αδείας για σχέδια δημοσίων και ιδιωτικών έργων που μπορεί να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον πρέπει να γίνεται μόνο μετά από προηγούμενη εκτίμηση των σημαντικών επιπτώσεων που ενδέχεται να έχουν αυτά τα σχέδια στο περιβάλλον και η εκτίμηση αυτή πρέπει να γίνεται με βάση τις κατάλληλες πληροφορίες που παρέχει ο κύριος του έργου και, ενδεχομένως, να συμπληρώνεται από τις αρχές και το κοινό που μπορεί να αφορά το σχέδιο.
- 62 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι ένας νόμος δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι εγκρίνει ένα σχέδιο καταλεπτώς, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 5, της οδηγίας, όταν, αφενός, δεν περιέχει τα αναγκαία στοιχεία για την εκτίμηση των επιπτώσεων του σχεδίου αυτού στο περιβάλλον, αλλά επιβάλλει, αντιθέτως, την πραγματοποίηση μελέτης προς τον σκοπό αυτό, η οποία πρέπει να εκπονηθεί εκ των υστέρων και, αφετέρου, χρήζει της εκδόσεως άλλων πράξεων για να δώσει στον κύριο του έργου το δικαίωμα να πραγματοποιήσει το σχέδιο.
- 63 Επομένως, στο τέταρτο ερώτημα πρέπει να δοθεί ως απάντηση ότι το άρθρο 1, παράγραφος 5, της οδηγίας έχει την έννοια ότι δεν εμπίπτει στη διάταξη αυτή σχέδιο, όπως αυτό για το οποίο πρόκειται στην κύρια δίκη, το οποίο, παρ' όλον ότι προβλέπεται από νομοθετική διάταξη προγραμματισμού, αποτέλεσε αντικείμενο αδείας σύμφωνα με χωριστή διοικητική διαδικασία. Οι απαιτήσεις στις οποίες πρέπει να ανταποκρίνονται μια τέτοια διάταξη καθώς και η διαδικασία σύμφωνα με την οποία αυτή θεσπίστηκε προκειμένου οι στόχοι της εν λόγω οδηγίας, συμπεριλαμβανομένου εκείνου της παροχής πληροφοριών, να μπορούν να θεωρηθούν ως επιτευχθέντες

συνίστανται στην έγκριση του εν λόγω σχεδίου με ειδική νομοθετική πράξη, περιέχουσα όλα τα στοιχεία που μπορεί να είναι λυσιτελή για την εκτίμηση των επιπτώσεων του σχεδίου αυτού στο περιβάλλον.

Επί του πέμπτου ερωτήματος

- 64 Με το πέμπτο ερώτημά του, το εθνικό δικαστήριο ερωτά αν το άρθρο 1, παράγραφος 4, της οδηγίας έχει την έννοια ότι αεροδρόμιο, το οποίο μπορεί ταυτόχρονα να εξυπηρετεί πολιτικούς και στρατιωτικούς σκοπούς, αλλά του οποίου η κύρια χρήση έχει εμπορικό χαρακτήρα, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής.
- 65 Πρέπει να υπομνηστεί ότι η οδηγία, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 4, «δεν αφορά τα σχέδια που εξυπηρετούν σκοπούς εθνικής άμυνας». Η διάταξη αυτή αποκλείει, επομένως, από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας και, συνεπώς, από τη διαδικασία εκτιμήσεως που προβλέπει τα σχέδια που έχουν ως σκοπό την εξασφάλιση της εθνικής άμυνας. Ένας τέτοιος αποκλεισμός εισάγει, επομένως, εξαίρεση στον γενικό κανόνα προηγούμενης εκτιμήσεως επιπτώσεων στο περιβάλλον που θεσπίζει η οδηγία και πρέπει, συνεπώς, να ερμηνεύεται συσταλτικώς. Κατά συνέπεια, μόνον τα σχέδια που εξυπηρετούν κυρίως σκοπούς εθνικής άμυνας μπορούν να απαλλαγούν από την υποχρέωση εκτιμήσεως.
- 66 Επομένως, στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας εμπίπτουν σχέδια όπως αυτό για το οποίο πρόκειται στην κύρια δίκη, των οποίων ο κύριος στόχος συνίσταται, όπως προκύπτει από τον φάκελο, στη μετασκευή αεροδρομίου προκειμένου να μπορεί να χρησιμοποιηθεί εμπορικώς, ακόμη και αν το αεροδρόμιο αυτό μπορεί επίσης να χρησιμοποιείται για στρατιωτικούς σκοπούς.
- 67 Συνεπώς, στο πέμπτο ερώτημα πρέπει να δοθεί ως απάντηση ότι το άρθρο 1, παράγραφος 4, της οδηγίας έχει την έννοια ότι αεροδρόμιο που μπορεί να εξυπηρετεί ταυτόχρονα πολιτικούς και στρατιωτικούς σκοπούς, αλλά του οποίου η κύρια χρήση είναι εμπορικής φύσεως, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής.

Επί του έκτου ερωτήματος

- 68 Με το έκτο ερώτημά του, το εθνικό δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν, αφενός, αν τα άρθρα 4, παράγραφος 2, και 2, παράγραφος 1, της οδηγίας έχουν την έννοια ότι, αν οι νομοθετικές ή διοικητικές αρχές κράτους μέλους υπερβούν το περιθώριο εκτιμώσεως που τους παρέχουν οι διατάξεις αυτές, οι ιδιώτες μπορούν να τις επικαλεστούν ενώπιον δικαστηρίου κράτους μέλους κατά των εθνικών αρχών και να επιτύχουν έτσι τη μη εφαρμογή από αυτές των εθνικών κανόνων ή μέτρων που είναι ασύμβατα προς τις διατάξεις αυτές. Σε μια τέτοια περίπτωση, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, αφετέρου, αν απόκειται στις αρχές κράτους μέλους να λαμβάνουν, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, όλα τα αναγκαία μέτρα, γενικά ή ειδικά, για να εξεταστούν τα σχέδια, προκειμένου να καθοριστεί αν αυτά μπορεί να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, για να υποβληθούν στη μελέτη των επιπτώσεων.
- 69 Όσον αφορά το δικαίωμα των ιδιωτών να επικαλούνται οδηγίες και των εθνικών δικαστηρίων να τις λαμβάνουν υπόψη, το Δικαστήριο έχει ήδη αποφανθεί ότι δεν συμβιβάζεται με το δεσμευτικό αποτέλεσμα το οποίο αναγνωρίζει στις οδηγίες το άρθρο 189 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 249 ΕΚ) ο κατ' αρχήν αποκλεισμός της δυνατότητας επικλήσεως, εκ μέρους των ενδιαφερομένων προσώπων, των υποχρεώσεων που επιβάλλουν οι οδηγίες. Ειδικότερα στις περιπτώσεις όπου οι κοινοτικές αρχές υποχρεώνουν, μέσω της οδηγίας, τα κράτη μέλη να υιοθετήσουν μια συγκεκριμένη συμπεριφορά, η πρακτική αποτελεσματικότητα της πράξεως αυτής θα εξασθενούσε αν δεν επιτρεπόταν στους ιδιώτες να την επικαλούνται ενώπιον των δικαστηρίων και στα εθνικά δικαστήρια να τη λαμβάνουν υπόψη ως στοιχείο του κοινοτικού δικαίου, προκειμένου να διαπιστώσουν αν, εντός των ορίων της ευχέρειας που του αναγνωρίζεται ως προς τον τύπο και τα μέσα για την εφαρμογή της οδηγίας, ο εθνικός νομοθέτης παρέμεινε εντός των ορίων του περιθωρίου εκτιμώσεως που χαράσσει η οδηγία (βλ. την απόφαση της 1ης Φεβρουαρίου 1977, 51/76, *Verbond van Nederlandse Ondernemingen, Συλλογή τόμος 1977, σ. 55, σκέψεις 22 έως 24*, και την προπαρατεθείσα απόφαση *Kraaijeveld κ.λπ., σκέψη 56*).
- 70 Συνεπώς, στην περίπτωση που υπάρχει υπέρβαση του εν λόγω περιθωρίου εκτιμώσεως και, ως εκ τούτου, δεν μπορούν να τύχουν εφαρμογής οι σχετικές εθνικές διατάξεις, στις αρχές του κράτους μέλους εναπόκειται να λάβουν, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, κάθε αναγκαίο γενικό ή ειδικό μέτρο ώστε τα σχέδια να υποβληθούν σε εξέταση προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσον είναι δυνατόν να

έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και, αν όντως συντρέχει τέτοια περίπτωση, να πραγματοποιηθεί μελέτη ως προς τις επιπτώσεις αυτές (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Kraaijeveld κ.λπ., σκέψη 61).

- 71 Επομένως, στο έκτο ερώτημα πρέπει να δοθεί ως απάντηση ότι τα άρθρα 4, παράγραφος 2, και 2, παράγραφος 1, της οδηγίας έχουν την έννοια ότι, αν οι νομοθετικές ή διοικητικές αρχές κράτους μέλους υπερβούν το περιθώριο εκτιμήσεως που τους παρέχουν οι διατάξεις αυτές, οι ιδιώτες μπορούν να τις επικαλεστούν ενώπιον του δικαστηρίου κράτους μέλους κατά των εθνικών αρχών και να επιτύχουν έτσι τη μη εφαρμογή από τις τελευταίες των εθνικών κανόνων ή μέτρων που είναι ασύμβατα προς τις διατάξεις αυτές. Σε μια τέτοια περίπτωση, στις αρχές κράτους μέλους απόκειται να λάβουν, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, κάθε αναγκαίο γενικό ή ειδικό μέτρο ώστε τα σχέδια να υποβληθούν σε εξέταση προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσον είναι δυνατό να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και, αν όντως συντρέχει μια τέτοια περίπτωση, να πραγματοποιηθεί μελέτη ως προς τις επιπτώσεις αυτές.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 72 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ιταλική και η Ολλανδική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπιπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διάταξη της 3ης Δεκεμβρίου 1997 το Verwaltungsgericht, Autonome Sektion für die Provinz Bozen, αποφαίνεται:

- 1) Τα άρθρα 4, παράγραφος 2, και 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1985, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον, έχουν την έννοια ότι δεν απονέμουν σε κράτος μέλος την εξουσία ούτε να αποκλείει εκ των προτέρων και συνολικώς από τη διαδικασία εκτιμήσεως των επιπτώσεων στο περιβάλλον, που θέσπισε η εν λόγω οδηγία, ορισμένες κατηγορίες σχεδίων που περιλαμβάνονται στο παράρτημα ΙΙ αυτής, συμπεριλαμβανομένων των τροποποιήσεών τους, ούτε να απαλλάσσει από μια τέτοια διαδικασία ένα ειδικό σχέδιο, όπως το σχέδιο μετασκευής ενός αεροδρομίου με διάδρομο απογειώσεως και προσγειώσεως κάτω των 2 100 μέτρων, είτε δυνάμει εθνικής νομοθετικής πράξεως, είτε βάσει ατομικής εξετάσεως του εν λόγω σχεδίου, εκτός εάν το σύνολο των εν λόγω κατηγοριών σχεδίων ή το ειδικό σχέδιο μπορούν να θεωρηθούν, βάσει συνολικής εκτιμήσεως, ότι δεν μπορεί να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Στο εθνικό δικαστήριο απόκειται να εξετάσει εάν, βάσει της ατομικής εξέτασεως που διεξήγαγαν οι αρμόδιες αρχές και που είχε ως αποτέλεσμα να αποκλειστεί το οικείο ειδικό σχέδιο από τη διαδικασία εκτιμήσεως που θέσπισε η οδηγία, οι τελευταίες έκριναν ορθώς, σύμφωνα με αυτήν, τον σημαντικό χαρακτήρα των επιπτώσεων του σχεδίου στο περιβάλλον.
- 2) Στην περίπτωση σχεδίου που χρήζει εκτιμήσεως σύμφωνα με την οδηγία 85/337, το άρθρο 2, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας έχει την έννοια ότι επιτρέπει σε κράτος μέλος να χρησιμοποιήσει άλλη διαδικασία εκτιμήσεως από αυτήν που θεσπίζει η οδηγία, οσάκις η εναλλακτική αυτή διαδικασία ενσωματώνεται σε υφισταμένη εθνική διαδικασία ή σε διαδικασία που πρόκειται να θεσπιστεί κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας.

Πάντως, μια τέτοια εναλλακτική διαδικασία πρέπει να τηρεί τις απαιτήσεις των άρθρων 3 και 5 έως 10 της οδηγίας αυτής, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται η συμμετοχή του κοινού όπως προβλέπει το άρθρο 6 της οδηγίας.

- 3) Το άρθρο 1, παράγραφος 5, της οδηγίας 85/337 έχει την έννοια ότι δεν εμπίπτει στη διάταξη αυτή σχέδιο, όπως αυτό για το οποίο πρόκειται στην κύρια δίκη, το οποίο, παρ' όλον ότι προβλέπεται από νομοθετική διάταξη προγραμματισμού, αποτέλεσε αντικείμενο αδείας σύμφωνα με χωριστή διοικητική διαδικασία. Οι απαιτήσεις στις οποίες πρέπει να ανταποκρίνονται μια τέτοια διάταξη καθώς και η διαδικασία σύμφωνα με την οποία αυτή θεσπίστηκε προκειμένου οι στόχοι της εν λόγω οδηγίας, συμπεριλαμβανομένου εκείνου της παροχής πληροφοριών, να μπορούν να θεωρηθούν ως επιτευχθέντες συνίστανται στην έγκριση του εν λόγω σχεδίου με ειδική νομοθετική πράξη, περιέχουσα όλα τα στοιχεία που μπορεί να είναι λυσιτελή για την εκτίμηση των επιπτώσεων του σχεδίου αυτού στο περιβάλλον.
- 4) Το άρθρο 1, παράγραφος 4, της οδηγίας 85/337 έχει την έννοια ότι αεροδρόμιο που μπορεί να εξυπηρετεί ταυτόχρονα πολιτικούς και στρατιωτικούς σκοπούς, αλλά του οποίου η κύρια χρήση είναι εμπορικής φύσεως, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής.
- 5) Τα άρθρα 4, παράγραφος 2, και 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 85/337 έχουν την έννοια ότι, αν οι νομοθετικές ή διοικητικές αρχές κρατών μελών υπερβούν το περιθώριο εκτιμήσεως που τους παρέχουν οι διατάξεις αυτές, οι ιδιώτες μπορούν να τις επικαλεστούν ενώπιον του δικαστηρίου κράτους μέλους κατά των εθνικών αρχών και να επιτύχουν έτσι τη μη εφαρμογή από τις τελευταίες των εθνικών κανόνων ή μέτρων που είναι ασύμβατα προς τις διατάξεις αυτές. Σε μια τέτοια περίπτωση, στις αρχές κρατών μελών απόκειται να λάβουν, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, κάθε αναγκαίο γενικό ή ειδικό μέτρο ώστε τα σχέδια να υποβληθούν σε εξέταση προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσον

είναι δυνατό να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και, αν όντως συντρέχει μια τέτοια περίπτωση, να πραγματοποιηθεί μελέτη ως προς τις επιπτώσεις αυτές.

Kapteyn

Murray

Ragnemalm

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 16 Σεπτεμβρίου 1999.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος του έκτου τμήματος

R. Grass

P. J. G. Kapteyn